

Türkiye’de Yoksulluk ve Ölçüm Yöntemleri¹

Poverty and Measurement Methods in Turkey

Arzu KAN²

Cennet OĞUZ³

Öz:

Yoksulluk günümüzde, az gelişmiş toplumlardan gelişmiş toplumlara kadar hemen her toplumun yaşadığı temel sorunların başında yer almaktadır. Dünya Bankası Kalkınma Raporu'nda yoksulluk; sadece düşük tüketime bağlı olmakla kalmayıp eğitim eksikliği, kötü beslenme ve kötü sağlık koşulları anlamına da gelmektedir. Ülkemizde yoksulluk genellikle kentlerde kırdan kente göçün belirleyici olduğu bir süreçte gerçekleşmekte dolayısıyla kentin yoksulluğu, daha çok kırdaki yoksulluğun bu bölgelere taşınmasıyla beslenen bir sürece işaret etmektedir. Diğer gelişmekte olan ülkelerle paralel olarak, Türkiye’de nüfusun önemli kısmının tarımdan geçinmesi ve tarımdan sağlanan gelirin güvenilirliğinin düşük olması nedeni ile yoksulluk kırsalda kentsel alanlara göre daha şiddetli yaşanmaktadır. Özellikle kırsal alanda tarımsal faaliyet geçim kaynağı olması ve küçük aile işletmelerinin yoğun olması dolayısıyla yoksulluğun etkisi daha da fazla görülmektedir. Nüfusun yaklaşık %25’inin kırsalda yaşadığı gerçeği ve değişen tarım politikaları ile birlikte düşünüldüğünde, kırsal alanda yaşanan yoksulluğun analizi Türkiye’de yoksulluk sorununun analizinde oldukça önem taşımaktadır. Yoksulluk analizleri tüm dünyada ve Türkiye’de gelir araştırmalarının tamamlayıcısı durumundadır. Bu çalışmada yoksulluk ölçüm yöntemleri açıklanmaya çalışılacak ve bu yöntemlerin kullanımında karşılaşılan sakıncalar üzerinde tartışılacaktır.

Anahtar sözcükler: Yoksulluk, Yoksulluk ölçüm yöntemleri, Türkiye

¹ *Bu çalışma Arzu Kan’a ait “Kırsal Alanda Tarım İşletmelerinde Yoksulluk ve Yoksulluğun Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Konya İli Hadim İlçesi Örneği” adlı doktora tezinden derlenmiştir.

² Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Konya-Türkiye, Sorumlu yazar; arzkan@gmail.com

³ Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Konya-Türkiye

Abstract:

Poverty is one of the main problems faced by almost every society today, from underdeveloped societies to developed societies. Poverty in the World Bank Development Report; it not only depends on low consumption, but also means lack of education, malnutrition and poor health conditions. Poverty in our country usually occurs in a period when migration from rural to urban in cities is decisive, so the poverty of the city indicates a process that feeds mainly on the transport of poverty in the countryside to these regions. In parallel with other developing countries, poverty is more severe in the countryside than in urban areas because a significant portion of the population lives on agriculture and the reliability of agricultural income is low. The impact of poverty is even more evident, especially in rural areas due to the fact that agricultural activity is a source of livelihood and small family enterprises are dense. Considering the fact that approximately 25% of the population lives in the countryside and with changing agricultural policies, the analysis of rural poverty is very important in analyzing the problem of poverty in Turkey. Poverty analyses are complementary to income research all over the world and in Turkey. In this study, poverty measurement methods will be tried to be explained and the drawbacks encountered in the use of these methods will be discussed.

Keywords: Poverty, Poverty measurement methods, Turkey

Giriş

Yoksulluk, tarih boyunca tüm toplumlarda farklı biçimlerde de olsa önemli sorunlardan biri olmuştur. Her toplumun belirli bazı ölçütlere göre tabakalaşmış olması nedeni ile de kimi gruplar ya da topluluklar bu tabakalaşmanın ya da sınıflaşmanın altında yer almak durumunda kalmıştır. Toplum içerisindeki kurallar, normlar, toplum için neyin iyi, neyin kötü olduğu, genellikle hiyerarşinin üstünde bulunan tabakalar tarafından belirlenmesi nedeniyle tabakanın altında yer alan sınıflar “yoksullar” olarak tanımlanmıştır (Öztürk, 2008). Yoksulluk küreselleşme olgusunun hızla yaygınlaştığı günümüz dünyasında özellikle gelişen ülkelerde önem kazanan kalkınma çabaları sonucu birçok araştırmaya konu olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerin ve geçiş ekonomilerinin bugün karşılaştığı en ciddi problemlerden birisi büyümeyi hızlandırıp, yoksulluğu azaltan reformlar belirleyip uygulamaktır. Uluslararası literatürde yoksulluğun ölçümünde genellikle asgarî beslenme standardına göre mutlak yoksulluk ve gelire göre belirlenen göreceli yoksulluk kavramları kullanılmaktadır (Tomruk, 2006). Mutlak yoksulluğun ölçümünün asgarî beslenme standardına göre yapıldığı başlıca çalışmalar;

Kakwani, Sen, Fields, tarafından yapılan çalışmalardır (Sen, 1976; Fields, 1981; Kakwani, 1980). Tüketim harcamalarına göre yoksulluk hesaplanmasına yönelik ve yoksulluk ile sosyal göstergeler arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar ise Celasun, Derviş-Robinson, Dumanlı ve Dünya Bankası tarafından yapılan çalışmalar örnek gösterilebilir (Derviş-Robinson, 1980; Celasun, 1986; Dumanlı, 1996). Uluslararası düzeyde yoksulluğun en önemli kurumsal yürütücülerinden biri, Dünya Bankası (DB)’dir. DB’na göre yoksulluk, asgari yaşam standardına erişilememiş olma durumu olarak tanımlanmış olup, yoksulluk sınırının belirlenmesinde günlük 1.25 Dolar ve 2 Dolar sınırı getirilmiştir. (<http://www.worldbank.org>, 2018).

Yoksulluk Ölçüm Yöntemleri

Yoksulluk düzeyinin belirlenmesinde mutlak yoksulluk (absolute poverty), görelî yoksulluk (relative poverty) ve öznel yoksulluk (subjective poverty) şeklinde sayılabilecek üç ayrı yaklaşım kullanılır. Mutlak ve görelî yoksulluk yaklaşımları arasındaki temel fark, yoksulluk çizgisinin belirlenmesi aşamasında ortaya çıkmaktadır. Mutlak yoksullukta, bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek için gerek duyulan minimum ihtiyaçlar üzerinden bu çizgi belirlenirken, görelî yoksullukta toplumun ortalama gelir düzeyi (ortanca veya aritmetik ortalama) temel alınarak onun belli bir oranı yoksulluk çizgisini belirler.

Görelî yoksulluğu ölçmek amacıyla kullanılan ölçüler, yoksulluk oranı, yoksulluk açığı indeksi, Sen indeksi ve Foster-Greer-Thorbecke ölçüsüdür. Yoksulluk Oranı (Head Count Ratio), geliri yoksulluk çizgisinin altında kalan kişilerin sayısının nüfusa oranıdır (Ravallion, 1994). Kafa sayısı indeksi de denilen yoksulluk oranı, yoksulluğun yaygınlığını ölçmektedir. En basit ve en yaygın kullanılan yoksulluk ölçütüdür. Bu ölçüt yoksulluk sınırı altında kalan nüfusun genel nüfusa oranının % şeklinde ifade edilmesidir. Bu tür bir bilgi, yoksulluğun nisbi olarak azalmasına yönelik olarak geliştirilen politikaların etkisini ölçmek bakımından sınıma amacıyla kullanılması durumunda bir anlam ifade edecektir. Bu indeksin en önemli eksikliği yoksulluğun şiddeti (yoksullaşma derecesi) hakkında bir anlam ifade etmemesidir (Pamuk, 2002). Yoksulluk çizgisi tanımına göre n büyüklüğündeki nüfustan q sayıda kişinin yoksul olarak tanımlandığı varsayılırsa; Yoksulluk oranı $(H) = q/n$ şeklinde ifade edilmektedir. Ancak bu ölçü Sen (1976)’in belirttiği bir yoksulluk ölçüsünün sahip olması gereken özellikleri sağlamamaktadır. Sen’e (1976) göre bir yoksulluk ölçüsü, şu iki özelliği sağlamalıdır. Bunlar i. Yoksulluk çizgisi altındaki bir kişinin gelirindeki azalma, diğer şartlar aynı kaldığında yoksulluk ölçüsünü arttırmalıdır, ii. Diğer şartlar aynı kaldığında, yoksulluk çizgisinin altındaki bir kişinin gelirinden, zengin bir kişinin gelirine yapılacak transfer

yoksulluk ölçüsünü arttırmalıdır. Yoksulluk ölçüm yöntemlerinden bir diğeri de Yoksulluk Açığı İndeksi (Poverty Gap Index)'dir. Bu ölçüm yoksulluk oranı (H) ölçüsüne göre yoksulluğu daha derinlemesine incelemekte olup, gelir açığı kavramını esas kabul etmektedir. Yoksulluk açığı indeksi, toplumdaki ortalama yoksulluk açığının, yoksulluk çizgisine oranına eşittir. (YA = Ortalama yoksulluk açığı/Yoksulluk çizgisi). Yoksulluk açığı indeksi, yoksulluk oranı (H) ile gelir açığı ölçüsünün (I) çarpımı olarak da yazılabilir: YA=IxH. Gelir açığı oranı (I), yoksulluk çizgisi (z) ve yoksulların ortalama geliri (Mq) arasındaki farkın, yoksulluk sınırına oranıdır. Yoksulluk açığı, bir ülkedeki yoksulluk düzeyinin bir göstergesini sağlayarak yoksulluk oranının düzeltilmesine yardımcı olur. Bu gösterge, toplam nüfusun yanı sıra 18-65 yaş arası ve 65 yaş üstü insanlar için ölçülür. (OECD, 2019). Ancak $I=1- Mq/z$ gelir açığı ölçüsü iyi bir yoksulluk ölçüsü değildir (Ravallion, 1994). Çünkü örneğin yoksul bir kişi geliri arttığı için yoksulluktan kurtulduğunda; geri kalan yoksulların gelir ortalaması düşer ve sonuçta gelir açığı oranı büyür. Oysa diğerlerinin geliri düşmeden bir kişinin geliri daha iyi olmuştur. Bu problemden kurtulmanın yolu, gelir açığı ölçüsünü yoksulluk oranı ile çarpmak ve yoksulluk açığı indeksini kullanmaktır. Yoksulluk açığı indeksi yukarıdaki örnekle aynı şartlar altında azalan bir yoksulluk gösterecektir. Yoksulluk açığı ölçüsü, bir yoksulluk ölçüsünde bulunması gereken özelliklerden birincisini sağlar. Yoksulluk oranına kıyasla yoksulluğun vahameti hakkında da bilgi verir. Bu ölçünün de eksik kaldığı nokta ikinci özellik olan transferler ilkesini sağlamayıdır. Dolayısıyla bu ölçünün eksikliğinin farkına varılarak yoksullar arasındaki gelir eşitsizliği ölçüsünü de hesaba katan Sen indeksi geliştirilmiştir (Anonymous, 2011). Sen İndeksi, yoksulluğun şiddetini daha iyi yansıtan, yoksulluk ölçümü hesabına yoksullar arasındaki gelir dağılımını da katan bu ölçüyü Amartya Sen önermiştir (Sen, 1976). Bu ölçünün matematiksel ifadesi ise $P_s = H[I + (1 - I)G_p]$ şeklinde yazılmaktadır. Gp: Yoksullar arasındaki gelir dağılımının Gini katsayısıdır. Sen indeksi, bir anlamda yoksulluk açığının tartılı toplamı olarak değerlendirilebilir. Yoksullar arasında tam eşitsizlik durumunda (Gp=1) Sen indeksi, yoksulluk oranı (head-count ratio) (H)'e eşit olur. Yoksullar arasında tam eşitlik varsa (Gp=0), Sen indeksi yoksulluk açığı indeksi (YA)'ne eşit olacaktır. Bir diğer yoksulluk ölçümü Foster-Greer-Thorbecke tarafından geliştirilen ve aynı adı taşıyan Foster-Greer-Thorbecke (FGT) Ölçüsüdür (Foster vd.,1984). Söz konusu ölçüm toplam yoksulluğun, alt grupların yoksulluk düzeylerinin tartılı ortalaması olarak elde edilebildiği bir yoksulluk ölçüsüdür. Genel yoksulluk ölçüsünü, farklı coğrafi bölgelerdeki, farklı aile tiplerindeki yoksulluk ölçüleri gibi alt bileşenlere ayırmaya elverişli olduğu için kullanılmaktadır.

Yoksulluk çalışmalarında, toplumda genel anlamdaki yoksulluğun bölgesel, etnik alt gruplar arasındaki yoksulluk düzeylerinden ne derece etkilendiğini göstermek önem kazanınca yeni yoksulluk ölçüleri arayışına girilmiştir.

FGT eşitliği
$$P_2 = \sum_{i=1}^q (1 - \frac{y_i}{z})^2 / n$$
 şeklinde ifade edilebilir.

Bu ölçü, yoksulluk çizgisinden uzağa düşen en yoksullara daha fazla tartı verdiği için yoksulluğun yoğunluğunu dikkate almaktadır. Foster-Greer-Thorbecke, bu ölçüden hareketle yoksulluğun yoğunluğuna göre farklı değerler alabilen genel bir yoksulluk ölçüsü formülü

oluşturmuştur.
$$P_\alpha = \sum_{i=1}^q (1 - \frac{y_i}{z})^\alpha / n$$

$\alpha=0$ olduğunda bu ölçü, yoksulluk oranına (H) eşit olur. $\alpha=1$ olduğunda bu ölçü, yoksulluk açığı indeksine (YA) eşit olur. $\alpha=2$ olduğunda ise Foster-Greer-Thorbecke ölçüsüne eşit olmaktadır.

İnsani Yoksulluk Endeksi, İYE, yoksulluğun miktarını yansıtmayı amaçlamakta ve gösterge olarak kaliteli su kaynaklarına erişim ve çocukların beslenme düzeyini ön plana çıkarmaktadır(Doğan, 2014). Raporunda endeks değeri, 40 yaşına kadar yaşam beklentisi olmayan nüfus oranı (P), Okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin oranı (P2), Sağlık hizmetlerine erişim olanağı olmayan nüfus (P31), Sağlıklı içme suyuna erişim olanağı olmayan nüfus (P32), Beş yaş altı düşük ağırlıklı çocuk sayısı (P33) verilerine dayanarak aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır. İYE= (P1³+ P2³+ P3³/3) formülle hesaplanmaktadır:

UNDP 2010 yılı raporunda ise yeni bir yoksulluk ölçüm yöntemi olarak Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇYE) tanıtılmıştır. Oxford Poverty & Human Development Initiative (OPHI) ve UNDP tarafından geliştirilen bu yeni endeks ile yoksulluğun “yoksunluklar” temelinde hesaplanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda bireylerin yoksunlukları hanehalkı bazında, sağlık, eğitim ve yaşam standardı başlıkları altında verilen 10 temel göstergeye ait, hanehalkları anketlerinden elde edilen ham veriler kullanılarak hesaplanmaktadır. Endeksteği her alt başlık ve alt başlıklara ait göstergeler kendi aralarında eşit ağırlıklandırılmaktadır. Çok boyutlu yoksulluğun tespitinde kullanılan yoksunluklar ve endeksteği ağırlıkları şöyle ifade edilmektedir (Alkire vd. 2010): 1.Eğitim (1/3) 1.1. Eğitim Süresi (1/6),1.2. Çocukların Eğitime Devamı (1/6), 2. Sağlık (1/3), 2.1. Çocuk Ölümlülüğü (1/6), 2.2. Beslenme (1/6), 3. Yaşam Standardı (1/3), 3.1. Elektrik (1/18), 3.2. Kanalizasyon (1/18),3.3. Temiz İçme Suyu (1/18),3.4. Konut Zemini (1/18), 3.5. Mutfakta Kullanılan Yakıt Türü (1/18), 3.6. Varlıklar (1/18)

Bu yoksunluk göstergeleri kullanılarak toplumda çok boyutlu yoksul insanların toplam nüfus içindeki oranı ve yoksulların yaşadıkları yoksunluğun ortalama derinliği bulunmaktadır. Bu iki değerin çarpımı ise ÇYE değerini vermektedir(Doğan, 2014).

Türkiye'de yoksulluk sorununun boyutlarının ve yoksulluk profilinin değerlendirilmesi ve daha önce tanımlanmış olan yoksulluk ölçütlerine göre ifade edilebilmesi için gerekli olan istatistikler Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan Hane Halkı Yoksulluk Araştırması, Hane Halkı İşgücü Araştırması, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması ve Yaşam Memnuniyeti Araştırması sonuçlarından, Dünya Bankası (The World Bank) tarafından gerçekleştirilen Dünya Gelişme Raporları (World Development Reports) kaynaklarındaki veriler değerlendirilerek belirlenmektedir. Türkiye'deki yoksulluk olgusuna ilişkin detaylı ve kapsamlı olarak yayınlanmış son veriler TÜİK tarafından hazırlanan Yoksulluk Çalışması Sonuçlarına dayanmaktadır. TÜİK tarafından hazırlanan en son 2018 yılı Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması sonuçlarına yer vermek çalışmayı daha anlamlı kılacaktır. Kişisel gelir dağılımı; bir ekonomide yaratılan gelirin, o ekonomideki kişiler arasında ne şekilde dağıldığını, fonksiyonel gelir dağılımı ise; ücret, faiz, rant, kâr gibi üretim faktörlerinin yaratılan gelirden (GSYH) ne kadar pay aldığını ölçmeye yarayan analizlerdir. Kişisel gelir dağılımında adaleti ölçmek için kullanılan araçlar içinde en yaygın kullanılanı Gini katsayısıdır. Burada konunun anlaşılması için Lorenz eğrisini Gini katsayısından önce açıklamak gerekli olacaktır. Lorenz eğrisi, toplumdaki gelir dağılımı eşitsizliklerini göstermek için kullanılan bir eğridir. Eğri üzerindeki her nokta nüfusun yüzde kaçının milli gelirin yüzde kaçını almakta olduğunu gösterir. Eğer toplumda tam bir gelir dağılımı eşitliği varsa yani herkes milli gelirden aynı payı alıyorsa Lorenz eğrisi 45 derecelik düz bir doğru biçiminde olur. Eğer tek bir kişi gelirin tümünü almış olsaydı Lorenz eğrisi dikey ve yatay eksenlerden ibaret olacaktı. Lorenz eğrisi 45 derecelik doğruya ne kadar yaklaşırsa gelir dağılımı o derece eşit, bu doğrudan ne kadar uzaklaşırsa o derece eşitlikten uzak olur (Seyidoğlu, 2002). Mutlak yoksullukla ilgili kullanılan ölçüm yöntemleri içerisinde, yoksullar arasındaki gelir dağılımına vurgu yapması sebebiyle Lorenz eğrisi farklı bir yere sahiptir. Lorenz eğrisi ülkelerin ulusal gelirlerinin ne derecede adil bir şekilde dağıldığını göstermektedir (Eğilmez, 2011). Gini Katsayısı, Lorenz eğrisinin gösterdiği eşitsizliği ölçmenin bir yolu da eğri ile 45 derecelik mutlak eşitlik doğrusu arasında kalan alanını doğrunun altında kalan alana oranlamaktır. Bu orana Gini Katsayısı adı verilir (Seyidoğlu, 2002). Gini katsayısı, gelir dağılımındaki eşitsizlikleri belirlemek için Lorenz eğrisine göre geliştirilmiş bir ölçüttür (Dumanlı, 1996). İnsanların farklı gelir gruplarına dahil olma çoklukları baz alınmaktadır. Örneğin, eğer nüfusun %20'si gelirin %5'ini alır, nüfusun

%80’i de gelirin %70’ine birden sahip olursa, gelir dağılımında adaletsizlik var demektir. Gini katsayısının değeri 0 ve 1 arasında olup; 0’a yakın bir değer alırsa adil, 1’e yakın olursa da bozuk gelir dağılımına yaklaşıldığının habercisidir. Özetle, Lorenz eğrisi, eşitlik doğrusundan uzak kalmaya başladı mı gelir bölüşümünde adaletsizlik ortaya çıkmaktadır (Karakayalı, 2002).

Yoksulluk göstergelerinin yöntem ve yaklaşıma bağlı olarak değişmesi, yoksulluk ölçüm yöntemlerinin irdelenmesini gerektirmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu da Türkiye yoksulluk göstergelerinin yeniden değerlendirilmesi, harcamaya dayalı yoksulluk göstergelerinin ülkemizin sosyal ve ekonomik yapısını ortaya koyacak ve uluslararası karşılaştırmalara elverecek şekilde revize edilmesi gerektiğini belirtmiştir. 2002 ile 2005 yılları arasında katsayının ölçümü farklı bir anket olan Hanehalkı Bütçe Araştırması anketi sonuçlarına göre yapılmaktadır. Yöntem farklılıkları nedeniyle 2002 – 2005 yılları sonuçlarıyla 2006 – 2018 yılları sonuçları arasında bire bir kıyaslama yapılamamaktadır. P80/P20 oranları; gelirden en fazla pay alan yüzde 20’lik grubun geliriyle en düşük pay alan yüzde 20’lik grubun geliri arasında kaç kat fark olduğunu göstermektedir. Türkiye için 2018 yılına ait 0,408 oranında bir Gini katsayısı gelir dağılımının bozuk olduğunun göstergesidir. 2014-2018 yılları arasında gelir dağılımında sürekli bir bozulma görülmektedir. Bu genel bozulmaya karşılık en yüksek gelirle en düşük gelir arasındaki fark 2018 yılına gelinceye kadar daralma sergilemiş 2018 yılında yeniden 7,8’e yükselmiştir. (TÜİK, 2018) Gelir dağılımının adaletli olduğu Kuzey Avrupa ülkelerinde (İsveç, Norveç, Finlandiya) ve Çek Cumhuriyeti, Polonya, Macaristan’da Gini katsayısı 0,24 – 0,30 dolayında iken İngiltere 0,32, Fransa ve Almanya 0,29, ABD 0,40 oranında olduğu görülmektedir.

Yoksulluk göstergelerinin yöntem ve yaklaşıma bağlı olarak değişmesi, yoksulluk ölçüm yöntemlerinin irdelenmesini gerektirmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu da uluslararası platformdaki sürekli gelişmelerden söz ederek ülkemiz yoksulluk göstergelerinin yeniden değerlendirilmesi, harcamaya dayalı yoksulluk göstergelerinin ülkemizin sosyal ve ekonomik yapısını ortaya koyacak ve uluslararası karşılaştırmalara elverecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Yoksulluk ölçümü, genellikle ekonomik yönüne (Gelir, Harcama) ağırlık verildiği için ekonomik kıstaslar yanında çok sayıda sosyal değişkenin dahil edilmesi de yoksulluk ölçümünde kullanılmasının önemli olacağı durumlar ortaya çıkabilecektir. Yoksulluk ölçüm

yöntemlerinden hangisinin farklı ülke ve bölgeler için kullanılacağı durumlarının belirlenmesi de ayrı bir güçlük olarak ifade edilebilir.

Yoksulluk, çok boyutlu bir kavram olmasından dolayı yoksulluğun ölçülmesi konusunda bazı faktörlerin ihmal edilmesine yol açabilmektedir. Bununla birlikte kent ve kırsal yoksulluğunda ölçüm konusunda farklı sorunlarla karşılaşabilmektedir. Kırsalda kaynaklara erişememe, altyapı ve hizmet yetersizlikleri, bilgi eksikliği ve bunun gibi birçok faktörden dolayı yoksulluğun boyutları kentlere göre çok yüksek olarak belirlenmektedir.

Sonuç olarak; yoksulluğun çok boyutlu bir olgu olduğu ve sadece parasal ölçümlerle belirlenemeyeceği anlaşılmalıdır. Yoksulluk araştırmaları nitelik olarak çok boyutlu, kullandığı yöntemler ise çoğulcu olmalıdır.

Kaynaklar

- Alkire, S., Santos, M. E., 2010. Acute Multidimensional Poverty: A New Index for Developing Countries, Oxford Poverty and Human Development Initiative Working Paper Series, No: 38, Oxford.
- Anonymous, 2011 Worldbank, Poverty Measurement and Analysis: Technical Notes, http://siteresources.worldbank.org/INT/PRS1/Resources/3836061205334112622/5808_annex_a.pdf
- Celasun, M., 1986. Income Distribution and Domestic Terms of Trade in Turkey (1978-1983) METU Studies in Development 13(1-2)
- Doğan, E., 2014. Türkiye’de Yoksulluğun Ölçülmesi. Uzmanlık Tezi. Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.
- Dumanlı, R., 1996. Yoksulluk ve Türkiye’deki Boyutları. Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Ücretler ve Gelirler Dairesi Başkanlığı, DPT Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Derviş, K. and Robinson, S., 1980. The Structure of Income Inequality in Turkey (1950-1973), in The Political Economy of Income Distribution in Turkey. New York/London: Holmes and Meier Publishers Inc.
- Eğilmez, M., 2011. Lorenz Eğrisi, <http://www.mahfiegilmez.com.tr/Fields> , G.S., 1981. Poverty, Inequality and Development, Cornell University Journal of Policy Modeling (1981), 3(3), 295-315
- Foster, J., Greer, J. and Thorbecke E., 1984, A Class of Decomposable Poverty Measures, Econometrica, Vol.52, No.3.
- Kakwani, N.C., 1980, Income Inequality and Poverty Methods of Estimation and Policy Applications, Oxford University Press, USA.
- Karakayalı, H., 2002. Makro Ekonomi, Emek Matbaası, Manisa.
- OECD, 2019, Poverty gap. <https://data.oecd.org/inequality/poverty-gap.htm#indicator-chart>

- Öztürk, Ş., 2008. Kırsal Yoksulluk ve Neo-Liberal Ekonomi Politikaları. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research Volume 1/5 Fall 2008.
- Pamuk, M., 2002. Türkiye’de Kırsal Yerlerde Yoksulluk, Yoksullukla Mücadele Stratejileri, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayını, Ankara.
- Ravallion, M., 1992. “Poverty comparisons: A guide to concepts and methods”, Institute of Applied International Studies.
- Sen, A., 1976. "Poverty: An Ordinal Approach to Measurement", *Econometrica*, Vol:44, No:2.
- Seyidoğlu, H., 2002. Ekonomik Terimler-Ansiklopedik Sözlük, 3. Baskı Güzem Can Yayınları İstanbul.
- Tomruk, 2006. 21.yüzyılda Kalkınma Stratejileri Ve Yoksulluğun Azaltılması: Türkiye Uygulaması. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Kayseri.
- TÜİK, 2018. Hanehalkı Bütçe Araştırmaları ve Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırmaları <http://www.worldbank.org>, 2018.

